

Akademia Górniczo-Hutnicza

WIMiP, Inżynieria Obliczeniowa

G01, Małgorzata Kusik

Nr. indeksu 293103

Podstawy Sztucznej Inteligencji

Sprawozdanie z Projektu 2

Budowa i działanie sieci jednowarstwowej

1. Cel projektu:

Głównym celem projektu 2 było poznanie tego jak jest zbudowany i jak działa sieć jednowarstwowa oraz uczenie rozpoznawania wielkości liter.

Zadania do wykonania:

- wygenerowanie danych uczących i testujących zawierających litery wielkie i małe
- przygotowanie dwóch jednowarstwowych sieci
- uczenie sieci dla różnych współczynników uczenia
- testowanie sieci

2. Część teoretyczna

Sieć neuronowa (sztuczna sieć neuronowa) – ogólna nazwa struktur matematycznych i ich programowych lub sprzętowych modeli, realizujących obliczenia lub przetwarzanie sygnałów poprzez rzędy elementów, zwanych sztucznymi neuronami, wykonujących pewną podstawową operację na swoim wejściu. Oryginalną inspiracją takiej struktury była budowa naturalnych neuronów, łączących je synaps, oraz układów nerwowych, w szczególności mózgu.

Sieci jednowarstwowe - neurony w tej sieci ułożone są w jednej warstwie, zasilanej jedynie z węzłów wejściowych. Węzły wejściowe nie tworzą warstwy neuronowej, ponieważ nie zachodzi w nich proces obliczeniowy.

Uczenie sieci neuronowych - wymuszenie na niej określonej reakcji na zadane sygnały wejściowe. Uczenie jest konieczne tam, gdzie brak jest informacji doświadczalnych o powiązaniu wejścia z wyjściem lub jest ona niekompletna, co uniemożliwia szczegółowe zaprojektowanie sieci. Uczenie może być realizowane krok po kroku lub poprzez pojedynczy zapis. Istotnym czynnikiem przy uczeniu jest wybór odpowiedniej strategii (metody) uczenia. Wyróżnić możemy dwa podstawowe podejścia: uczenie z nauczycielem (supervised learning) i uczenie bez nauczyciela (unsupervised learning).

Reguła delta jest regułą uczenia z nauczycielem. Polega ona na tym, że każdy neuron po otrzymaniu na swoich wejściach określone sygnały (z wejść sieci albo od innych neuronów, stanowiących wcześniejsze piętra przetwarzania informacji) wyznacza swój sygnał wyjściowy wykorzystując posiadaną wiedzę w postaci wcześniej ustalonych wartości współczynników wzmocnienia (wag) wszystkich wejść oraz ew. progu. Ta różnica oznaczana jest zwykle symbolem greckiej litery δ (delta) i stąd nazwa opisywanej metody.

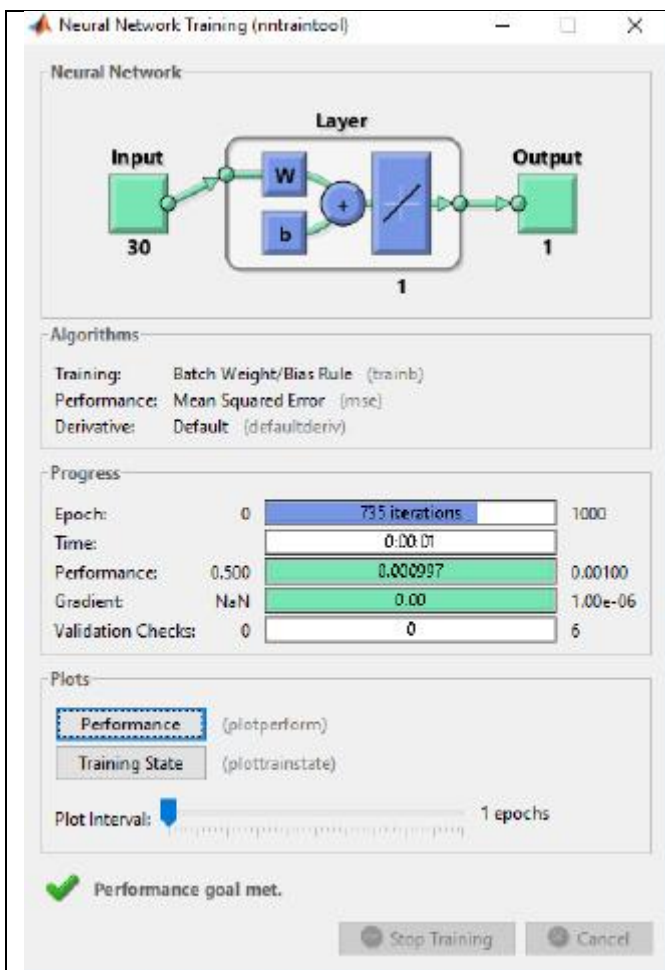
W programie Matlab, za pomocą biblioteki Neural Network Toolbox, zaimplementowałam sztuczną

sieć neuronową. Wykorzystałam do tego funkcje:

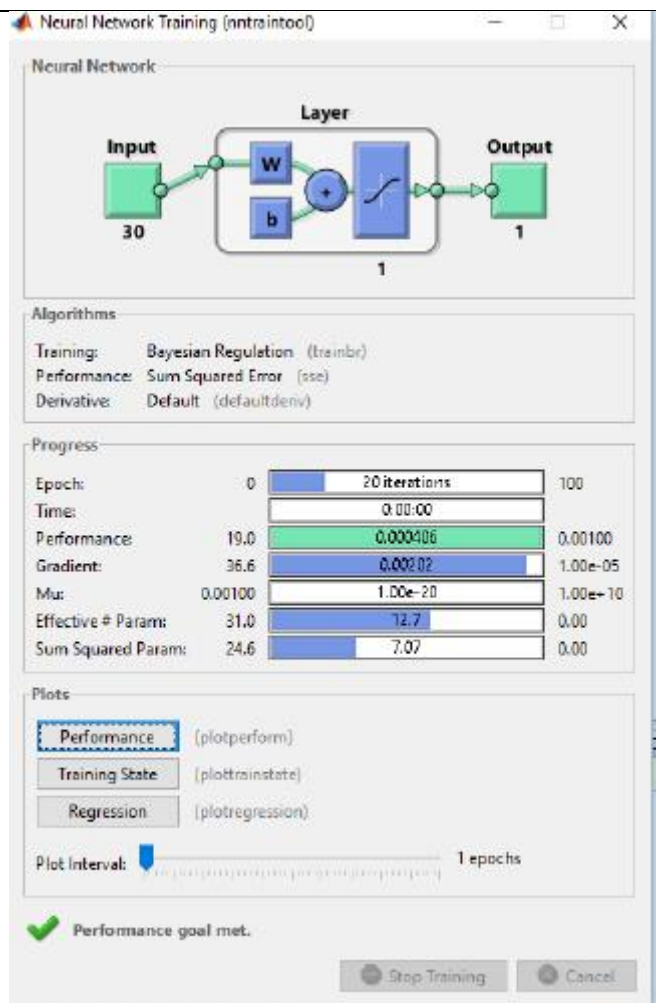
- **newlin** – tworzy jednowarstwową sieć neuronową
- **newff** – tworzy wielowarstwową sieć neuronową
- **sim** – symuluje działanie perceptronu
- **train** – służy do nauki sieci na podstawie wektorów wejściowego i wyjściowego
- **disp** – wyświetla informacje
- **round** – funkcja zaokrąglająca

Net jest to struktura zawierająca opis sieci neuronowej. Celem sieci było rozróżnienie wielkości liter, dlatego przygotowałam dane wejściowe. Są nimi litery Aa, Bb, Cc, Dd, Ee, Ff, Hh, Ii, Kk, Ll, są reprezentowane za pomocą wartości binarnych (0 i 1) o rozmiarze 6x4. Danymi wyjściowymi jest natomiast macierz odpowiadająca ilości liter oraz ich wartości. Wielka litera jest równa 1, a mała 0.

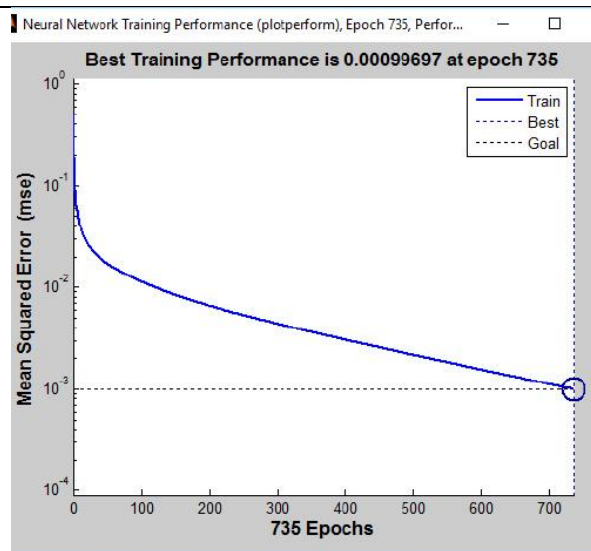
3. Wyniki:

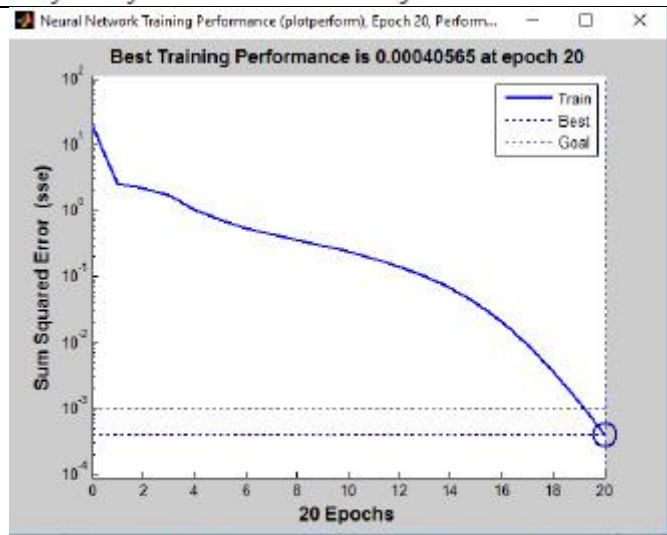
rys1. Wynik nauczania dla funkcji newlin

rys3. Wynik nauczania dla funkcji newff

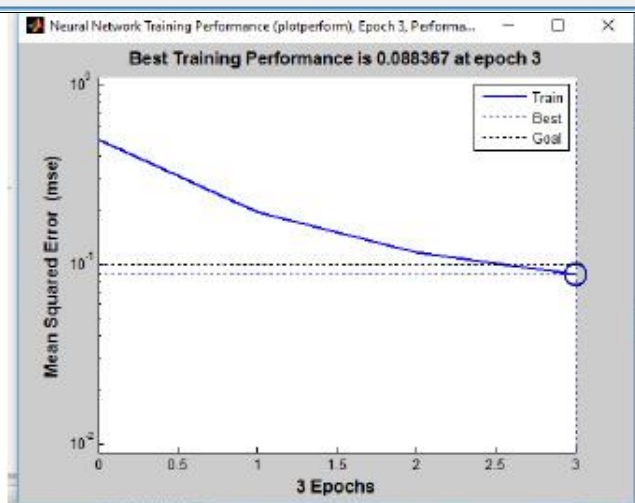
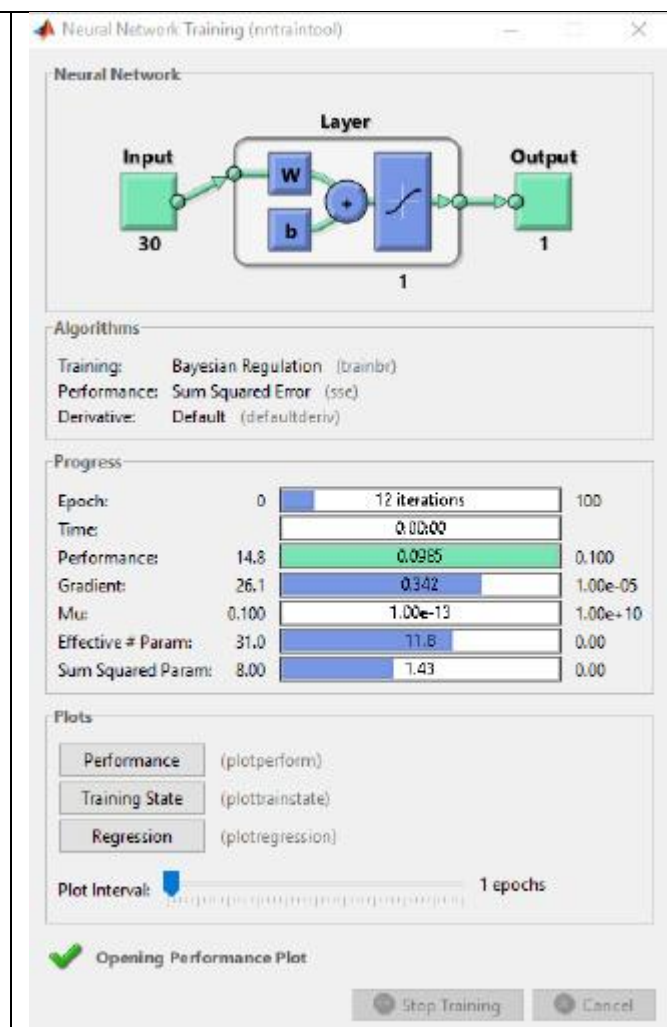
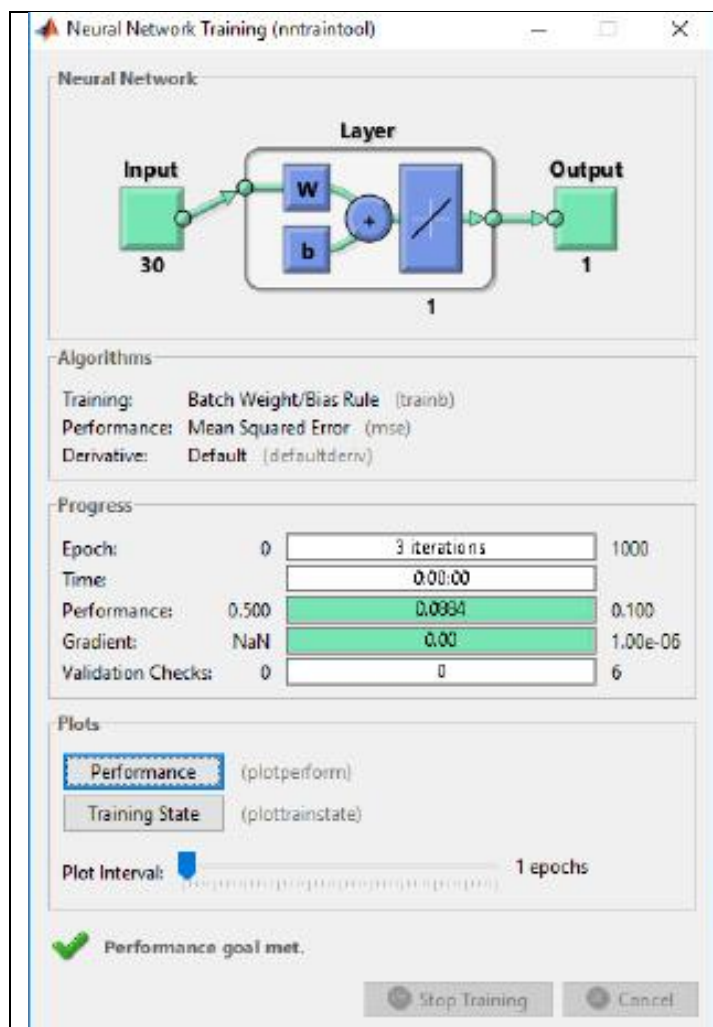
rys2. Wykres wydajności funkcji newlin

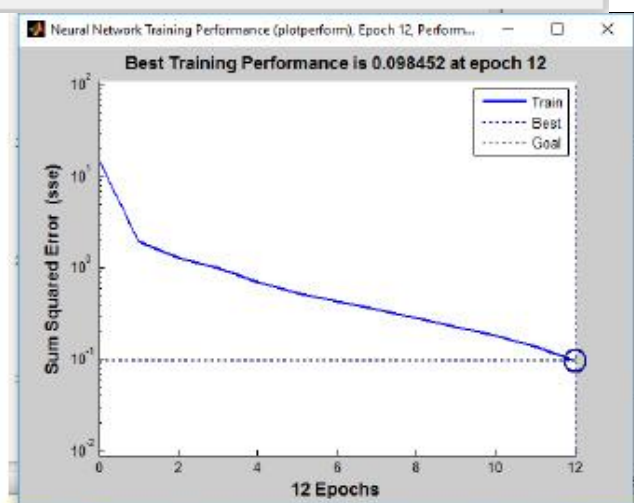
rys4. Wykres wydajności funkcji newff

Przeprowadziłam test dla różnych współczynników uczenia sieci. Dla współczynnika równego 0.1 ilość epok, w których sieć się uczyła jest niewiele mniejsza. Po zwiększeniu również błędu średniokwadratowego ilość epok znacznie się skróciła.

Oto wyniki, które otrzymałam:

rys6. Wykres wydajności funkcji newlin dla współczynnika i błędu 0.1

rys8. Wykres wydajności funkcji newff dla współczynnika i błędu 0.1

4. Wnioski:

Funkcja *newff* okazała się szybsza niż *newlin*. Do tego wyniki były różnie dokładne dla obu funkcji oraz wszystkie testy były wykonane poprawnie. Zwiększenie samego współczynnika uczenia sieci nie miało znacznego wpływu na wyniki.

Natomiast zwiększenie błędu średniokwadratowego przyspieszało czas nauki sieci. Przy zmianie błędu oraz współczynnika z 0.001 na 0.1 widać było szybkość nauki, tzn z 735 epok nastąpiła zmiana na 3 epoki dla funkcji *newlin*, dla funkcji *newff* liczba epok zmalała z 20 na 12.

Przy zwiększeniu błędu średniokwadratowego czy współczynnika uczenia na 0.01 wyniki nie różniły się w znaczym stopniu, tzn ilość epok zmniejszyła się o kilka iteracji, nie nastąpiła tak znaczna zmiana jak w błędzie równym 0.1. Dane wejściowe były kompletne co powoduje łatwość uczenia oraz poprawne wyniki.

Gdyby w danych wejściowych były „dziury” proces nauki wydłużyłby się oraz wyniki mogłyby być błędne.

5. Kod programu:

```
PR = [0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1;
% PR - liczba wektorów wejścia
      0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1; 0
1; 0 1; 0 1; 0 1; 0 1];
S = 1;      % N = Liczba neuronow (wyjścia)
net = newlin(PR,S,0,0.01);
net.name = 'Sieć rozpoznaje wielkie i małe litery';
net1 = newff(PR,S,{'tansig'},'trainbr');
% tablica znaków wejściowych
      % A a B b C c D d E e F f H h I i K k L l
Wejscie = [0 0 1 1 0 0 1 0 1 0 1 0 1 1 0 0 1 1 1 0; % 1.
           1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 0 0 1 0 0 0 0 0;
           1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 1 0 0 1 0 0 0 0 0;
           1 0 1 0 1 0 1 1 1 0 1 1 0 0 1 0 0 0 0 0;
           0 0 0 0 1 0 0 0 1 0 1 0 1 0 0 0 1 0 0 0;

           1 0 1 1 1 0 1 0 1 0 1 0 1 1 0 0 1 1 1 0; % 2.
           0 1 0 0 0 0 0 0 0 1 0 1 0 0 0 0 0 0 0 1;
```

```

0 1 0 0 0 0 0 0 0 1 0 0 0 0 1 1 0 0 0 1;
0 1 0 0 0 0 0 0 1 0 0 0 0 0 0 0 0 1 0 0 0;
1 0 1 0 0 0 1 0 0 0 0 1 1 0 0 0 0 0 0 0;

1 0 1 1 1 0 1 0 1 1 1 0 1 1 0 0 1 1 1 0; % 3.
0 0 1 0 0 1 0 0 1 0 1 1 1 1 0 0 0 0 0 0;
0 0 1 0 0 1 0 0 1 0 1 0 1 1 1 0 1 0 0 1;
0 0 1 0 0 1 0 1 0 1 1 0 1 0 0 0 0 1 0 0;
1 1 0 0 0 0 1 0 0 0 0 0 1 0 0 0 0 0 0 0;

1 0 1 1 1 1 1 0 1 1 1 1 1 1 0 0 1 1 1 0; % 4.
1 1 0 1 0 0 0 1 0 1 0 1 0 0 0 1 1 1 0 0;
1 1 0 1 0 0 0 1 0 1 0 1 0 0 1 1 0 1 0 1;
1 1 0 0 0 0 0 1 0 1 0 0 0 1 0 0 1 0 0 0;
1 1 1 0 0 0 1 0 0 0 0 0 1 0 0 0 0 0 0 0;

1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 0 1 1 0 0 1 1 1 0; % 5.
0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 1 0 0 0 0 0 0 0 0;
0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 1 1 0 0 0 1;
0 0 0 1 0 0 0 1 0 0 0 0 0 1 0 0 0 1 0 0;
1 1 1 0 0 0 1 0 0 0 0 0 1 0 0 0 1 0 0 0;

1 0 1 1 0 0 1 0 1 0 1 0 1 1 0 0 1 1 1 0; % 6.
0 1 1 1 1 1 1 1 1 1 0 1 0 0 1 1 0 0 0 1;
0 1 1 1 1 1 1 1 1 1 0 0 0 0 1 1 0 0 0 1;
0 1 1 0 1 1 1 1 1 1 0 0 0 1 1 1 0 0 0 1;
1 1 0 0 1 0 0 0 1 0 0 0 1 0 0 0 1 1 1 0; ];

% tablica znaków wyjściowych
% A a B b C c D d E e F f H h I i K k L l
Wyjscie = [1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0 1 0];
% wartość 1 - wielka litera
% wartość 0 - mała litera

% Parametry sieci do testowania
net.trainParam.epochs = 1000; % liczba epok
net.trainParam.goal = 0.001; % błąd średniokwadratowy
net.trainParam.mu = 0.001; % współczynnik uczenia
net = train(net, Wejscie, Wyjscie); % uczenie sieci
% symulacja = sim(net,Wejscie); % symulacja
net1.trainParam.epochs = 100;

```

```

net1.trainParam.goal = 0.001;
net1.trainParam.mu = 0.001;
net1 = train(net1, Wejscie, Wyjscie);
% symulacja1 = sim(net1,Wejscie); % symulacja

test_A = [ 0; 1; 1; 1; 0;
           1; 0; 0; 0; 1;
           1; 0; 0; 0; 1;
           1; 1; 1; 1; 1;
           1; 0; 0; 0; 1;
           1; 0; 0; 0; 1 ];

test_i = [ 0; 0; 0; 0; 0;
           0; 0; 1; 0; 0;
           0; 0; 0; 0; 0;
           0; 1; 1; 0; 0;
           0; 0; 1; 0; 0;
           0; 1; 1; 1; 0 ];

test_F = [ 1; 1; 1; 1; 1;
           1; 0; 0; 0; 0;
           1; 1; 1; 1; 0;
           1; 0; 0; 0; 0;
           1; 0; 0; 0; 0;
           1; 0; 0; 0; 0 ];

test_d = [ 0; 0; 0; 1; 0;
           0; 0; 0; 1; 0;
           0; 0; 0; 1; 0;
           0; 1; 1; 1; 0;
           1; 0; 0; 1; 0;
           0; 1; 1; 1; 0 ];

test_H = [ 1; 0; 0; 0; 1;
           1; 0; 0; 0; 1;
           1; 1; 1; 1; 1;
           1; 0; 0; 0; 1;
           1; 0; 0; 0; 1 ];

```

```
test_K = [ 1; 0; 0; 1; 0;  
          1; 0; 1; 0; 0;  
          1; 1; 0; 0; 0;  
          1; 0; 1; 0; 0;  
          1; 0; 0; 1; 0 ];
```

```
test_l = [ 1; 0; 0; 0; 0;  
          1; 0; 0; 0; 0;  
          1; 0; 0; 0; 0;  
          1; 0; 0; 0; 0;  
          1; 1; 1; 0; 0 ];
```

```
symulacja = sim(net, test_A);          % symulacja z danymi testowymi  
if round(symulacja) == 1  
    disp('Podana litera jest wielka'); disp(round(symulacja));  
else  
    disp('Podana litera jest mala'); disp(round(symulacja));  
end  
symulacja1 = sim(net1, test_A);  
if round(symulacja1) == 1  
    disp('Podana litera jest wielka'); disp(round(symulacja1));  
else  
    disp('Podana litera jest mala'); disp(round(symulacja1));  
end
```